

Abonamentul:

Pe un an 8 coroane.
Pe jumătate de an 4 cor.

Pentru România și alte
țări străine pe an 10 cor.

—
Un număr singuratic
10 flieri.

PROGRESUL

Redacția și Admini-
strația Nr. 817.

—
Telefon Nr. 29.

—
Apare în fiecare
Sâmbătă.

—
Inserate după învoială

—
Manuscripte nu se
înapoiază.

Problema religiei.

De Dr. Nicolae Brînzeu.

I.

Într'unul din numerii trecuți ai „Progresului” a luat cuvîntul și d-nul Dr. M. Vladimirescu, la chestia unirii bisericilor. Deși în privința ideilor ne desparte o lume întreagă de d-nul Dr. Vladimirescu, totuși m'am bucurat de revedere, citindu-i numele în fruntea unui articol. Ah, mă gândiam, sigur ceva nou, ceva deosebit, nespus încă de nimeni la noi! Înșasi persoana d-nului Vladimirescu e ceva deosebit la noi, dînsul e Faustul nostru, care poate zice despre sine, că a învățat filozofie, justitie și medicină, durere și teologie (Faust, I. 1.)

Cu dînsul ne-am întîlnit în coloanele „Progresului” nostru, cînd în o lungă serie de publicații a cercat să popularizeze ideile lui Hăckel la noi; mai apoi, cînd am început a scrie despre unirea bisericilor, ne-a răspuns cu un atac strajnic la adresa bisericii catolice; acum vine să se declare în „chestia unirii bisericilor”.

Mărturisesc, că dînsul a relevat un punct de vedere cutotul nou în chestie. Acest punct de vedere poate a surprins pe aceia, cari gîndiau la obiectul, despre care se vorbește; nu a surprins însă pe acela, care se gîndia la acela, cine vorbește. Punctul de vedere al d-nului Dr. Vladimirescu în chestia

unirii bisericilor e următorul: Ce vorbiți voi atîta despre unire sau neunire? Despre adevărul cutărilor sau cutărilor dogme? Lumea de azi are cutotul alte probleme. Lumea de azi nu se mai agîtează prin chestii ca acelea: purcede Spiritul (orî Duhul) Sfînt numai din Tatăl orî și din Fiul? Avut-a Hristos două naturi și voințe, orî numai una? Se preface euharistia prin cuvintele Mintuitorului orî prin epicleză? Peste toate aceste chestii lumea a trecut la ordinea zilei. Toate colecțiile de dogme și canoane, toate citatele din acelea și din sfinții părinți, sînt osteneală deșartă. Azi avem probleme cu mult mai reale. Azi nu mai sîntem creștini; avem religie fără dogme, credințe, intuiții noi. Puteți voi tot argumenta, puteți tot bate în vînt: lumea merge mai departe pe cărările sale.

Cari sînt aceste cărări în privința religiei? Nu ne-o spune d-nul Vladimirescu, dar o știm noi, ce gîndește traducătorul român al misterior lui Hăckel. Parcă ași auzi predicile de Dumineca ale monistului¹⁾ Ostwald (O., Monistische Sonntagspredigten, Leipzig 1911).

¹⁾ Moniștii sînt acei oameni, cari nu primesc două principii în lume: spiritul și materia, decît numai unul: materia și manifestările ei. Tatăl moniștilor e Ernst Hăckel, bătrînul profesor din Jena, despre a cărui carte (Die Welt-räthsel) a zis filozoful Paulsen: imi ardea obrazul de rușine, cînd am citit-o! Cuvîntătorul lor e Ostwald, care a întrunit asociația monistă și anul trecut a ținut în Hamburg congresul universal al moniștilor. La noi avocatul ovrui din Budapesta Dr. Samuil Fényes cutrieră țara, formează „școli” în orașe cu numele „üttörö”, prin cari se țin prelegeri sistematice din această materie. Fényes editează și o foaie „Uttörö”, pentru care plătesc membrii păcăliți suma de 20 cor.

La tulpina tuturor chestiilor filozofice se află chestia religiei, a credinții. Decî și moniștii se nizuesc să întemeieze o religie nouă. Crezul lor e cam uimătorul: Cred într'una știință naturală. Cred, că un singur principiu al universului este: materia. Cred, că toate s'au dezvoltat din aceasta prin evoluția întimplătoare. Cred, că nu există inteligență superioară, care să fi făcut lumea și să fi dat legi aceleia. Cred, că nu este suflet, ci toate operațiunile mentale ale omului sînt manifestația celulelor din creeri, operația chimică a materiilor din sînge, cîștigate prin nutremînt. Decî nu este Dumnezeu, nu este viață dincolo de mormînt, nu este dare de seamă a faptelor noastre. Orce religie e o aberație, care și-a avut locul său în evoluția spiritului omenesc. Azi locul religiei îl ocupă știința, anume știința naturală. Toate celelalte științe sînt numai pe hîrtie (Papierwissenschaft). Știința e Dumnezeu nostru. Aceasta, prin descoperirea energiilor și legilor naturii, știința tehnică și chimică va fericii omenirea.

Scopul ființei noastre pe pămînt e fericirea. Fericirea individului și a societății. Rugăciunea noastră e munca. Munca e transformarea energiei. Folosește-ți energia numai pentru scopul dorit și numai întrucît e lipsă. Nu-ți risipi energia! aceasta e porunca științei (imperativus energeticus). Această poruncă promovează cultura. Iubirea deapropelui se recere în măsura valorii sociale a aceluia. Binele comun e asupra

FOILETON.

Odinioară și acum.

Ernile din vremea noastră.

— Dela sate. —

În vremile mai vechi, dupăcum auzim din bătrîni, orî dupăcum citim pe ici pe colo, Românului nu i-se păreau prea lungi nopțile ernilor și nici întovărășite de urît.

Așa era atunci cînd gospodarii își găsiu de lucru în orice vreme dăruită de cel de sus, ear nevestele și fetele să laudau cu mîndreța lucrului mîgălit în casă de mînele și priceperea lor. Și să prețuiu mult aceste deprinderi frumoase și folositoare. Tot Românul să fălia cu ele și s'o mărțurîșim că chiar era de fală...

Astăzi însă, în vremile pe cari le trăim noi, lumea și-a schimbat așa de mult obiceiurile, încît orcine ar putea să spună, că nici n'am fi urmașii bunilor noștri strămoși. Și aceasta cu drept cuvînt, căci nu ne-am gîndit să păstrăm dela ei aproape niciunul din obiceiurile și deprinderile frumoase de hărnicie... cu cari ei să făliau.

Și dacă spun aceste cuvinte, n'ași voi să fie luate de cineva în nume de rău, și mai ales de cinstitele gospodine, orî de mîndrele fete ale satelor noastre. Vor mai fi pe ici pe colo voinici cărora să nu li-se urască în nopțile lungi de earnă; se vor fi gășind încă mîni harnice de fete și gospodine cari să facă vatalele ca să-și aducă aminte de cîntecul răsunător din bătrîni, orî să

poarte acul cu meșteșug pe aceleași pinzeturi albe de cînepă și in.

Poatecă în urechile dvoastre chiar răsună duruitul vîrtelnițelor orî scîrțitul prelung al urzitorilor care se învîrtesc în casă, îndemnate de mînele fetelor harnice, ear ochii lacomi chiar în clipa aceasta vi-i purtați cu drag pe cîmpul înflorat al cusăturilor de casă ce le purtați. Decî ca să nu spun cuvînt cu păcat, m'oi îndupleca să cred, că pe ici pe colo tot se mai poate afla sămînța vredniciei de altădată.

Dar să ne fie îngăduit s'arătăm că prin unele părți, poate nu departe de dvoastră, înlocul glasului de meliță care sfarîme cînepă și inul, astăzi toacă gurile rele, care fărîmă și împrăștie între vecini dihonnia și sfadă cea ucigătoare: ear mîinile harnice cari altădată scărmanau și periau caere de cînepă, de in, orî lină țigae, în vremea noastră nu arareorî le vedem că se zorese să scarmene caerele din chica suratelor vecine... și atunci claca vremurilor noi e gata.

Dar să feriască Dumneze de așa născocire diavolească, cu țipete și bătăi cari pelînga pagubă aduc și pe aceia a judecăților nesfîrșite.

Și nu sînt puține fetele și nevestele cari își petrec ernile în chipul arătat aci. Dar multe din acestea nici nu se gîndesc la vreun spor de lucru gospodăresc, căci li-se pare că-î deajuns să fie frumoase la chip, ear de îmbrăcat și împodobit gășesc să cumpere și dela cele țîrguri. Și ca o dovadă că prin multe din satele noastre s'a uitat frumosul și folositorul lucru de casă, pe ici pe

colo nu arareorî auzim pe flăcăi cari în pofida vreunei drăguțe de fete, strigă în joc:

Foiliță earbă grasă,
Nu știu țese, nu știu coase,
N'am habar că sînt frumoasă,
Cu vatala nu știu da,
Ear la joc mă 'ndes, ia, ia!

Și voiniciu nu se mulțumesc numai să întepe cu chiuituri pe cele cari le știu că nu sînt prea harnice, dar le pun și foc mare la inimă, prorocindu-le că de nu se vor hotări să se înfrățiască cu hărnicia și sporul de lucru în casă, apoi vor ajunge să împletiască costiță albă în casa părintească!... Și ca să nu le fie cu bănat întimplarea de mai tîrziu, feciorii nu uită că în fiecă joc se mai strige în azul tuturor:

Foiliță matostat,
Cui i-o bate de 'nsurat,
Nu pețiască fata 'n sat;
Miarg' acasă s'o pețiască.
De i-o bate zestrea 'n grindă,
Soțioară să și-o prindă,
De i-o fi lădița goală,
Las'o la mă'sa să moară.

Dupăcum se vede din aceste chiuituri, flăcăii par să nu se mai mulțumiască nici în vremea noastră numai cu frumusețea goală, „care-î jumătate boală”, căci tot mai visează logodnice cu lăzi pline de țeseturi și zestre, ca în vremurile cele bune, de să se ridice chitul pînă în grindă.

(Min.)

I. Ciocîrlan.

binelui individului. Deci etica monismului e: 1) iubește pe deaproapele după valoarea lui socială; 2) iubește omenirea mai mult decât pe tine însuși!

Ear religia? Cunoașterea și iubirea intelectuală a valorilor superioare. Nemurirea? Este nemurire trupească, întrucât fiecare om viețuește mai departe în generațiile viitoare, în fii, nepoții săi, în atomii, cari se descompun și compun alte viețuitoare. Nemurire spirituală este prin aceea, că fiecare om, care nu și-a risipit energiile, ci și-le-a folosit pentru a face ceva mare, deosebit, rămâne în pomenirea neamurilor următoare. Această nemurire e superioară celei propovăduite de religia creștină, căci stimulează pe om la fapte mari, frumoase.

Acestea ar fi rezultatele noui ale științelor, problemele cari azi preocupă omenirea. Creștinul și toate religiile ar fi susținute la poporul nepriceput, incult, prin maiestria și înșelăciunile slujitorilor lor, ale preoților.

Religiile de altfel, credințele supranaturale, datează dela groaza omului primitiv în fața fenomenelor naturale. Această groază a presupus la unele fenomene spirite rele, la altele bune. Din credința spiritelor s'a dezvoltat, cu răsărirea ideii monarhice, monoteismul, credința într'un singur Dumnezeu. Dumnezeul Jidovilor e chipul unui șeic din pustie: mâniaș, răzbunător, temut. Cu înaintarea culturii s'a dezvoltat ideea Dumnezeului creștinilor, care e bun, iubitor, lezne ertător. Idei acestea îi contrazic fenomenele stricăcioase ale naturii și răul din lume, pentru cari un Dumnezeu, dacă este, „ar trebui să se rușineze (cum s'a exprimat nerușinat, Fényes, la o prelegere publică a școlii sale aici în Petroseni).

Știința, prin descoperirile sale, alungă tot mai departe ideea lui Dumnezeu de pe pământ, din cer, din universul întreg, până o nimicește cutotul.

Studii criminale.

Cu privire la sectele religioase.

Traducere liberă, după Aug. Loevenstimm de I. D.

IV.

Emigranții și negatorii.

Pân'acum am descris un șir de crime, cari s'au comis din considerațiunile fanatice. Însă unele din aceste idei nu își au rădăcinele în mărturisirea unei secte întregi, ci se nasc din creerii înferbîntați ai cîteunui fanatic egoist. Acum să trecem la sectele rusești, cari proclamă rebel încontra *eternelor legi omenestii*. Cunoașterea vieții și a crimelor lor, e de mai mare însemnătate, pentru că orice faptă rea, regimul o poate sufoca, nu numai aducînd sentință încontra acuzatului, ci poate lua măsuri energice încontra sectei întregi. Înainte de a începe cu tema noastră, ținem de necesar a face o observare generală: Numărul sectelor în Rusia e foarte mare. Însă nu toate au interes pentru un criminalist.

Partea cea mai mare a sectarilor o formează așa zisii: „*Aparținători la credința veche*“ (Șismatici = Raskolniki). Ei au preoții lor oficiali, ei recunosc sacramentele și citesc la liturghie și rugăciunea pentru țar. Intre ei și biserica țării e o luptă formală și datează încă de prin veacul al XVII-lea, decînd patriarhul Nikon a făcut revidarea bibliei, spre a corecta erorile, pe cari decopietorii inconștienți le-au fost introdus în textul sfintei cărți. În popor au fost mulți neîndestuliți cu reforma aceasta, deci s'au

despărțit de biserică și celebrează și până azi sfînta liturghie după cărțile vechi, cari sînt pline de erori. În decursul anilor s'au format între șismatici diferite nizuinți. Protestele încontra religii țării și încontra constituției, deveniră tot mai acute și înfine se formară diferite secte, cari deneagă orice bază a unui stat modern. Acești din urmă poartă numele de „*fără preoți*“, pentru că nu au preoți oficiali, ci înaintestătătorul lor se alege dintre membrii comunităților. Cea mai interesantă sectă dintre acestea o formează: *Emigranții*.

Acești fanatici învață: că în Rusia și în biserica Rusiei, nu domnește Țarul, ci anti-christ. În urmarea acestora, nu e permis a locui în orașe ori în sate, unde întotlocul e pus sigilul celui rău (diavolului). Dincontra, trebuie să emigreze prin păduri și pustietăți, pentru a nu da dare, a nu avea pașaport, a nu poseda casă nici patrie. Împrejurările sînt însă mai tari decît voea omului. Deși emigranții sînt așa de fanatici, totuși trebuie să facă deosebite concesii, spre a putea duce lupta încontra statului modern. Deoarece pelîngă condițiile de azi e imposibil a trăi fără locuință, fără bani și fără ajutor, se hotărîră întemeietorii sectei, a-i împărți în două categorii. Cel dintăi grad e „*creștinii adevărați*“, cari au părăsit casă, părinți, frați, și emigrează prin țară cruciș și curmeziș. Al doilea grad e: „*creștinii locuitori*“. Aceștia nu au rupt legătura cu statul, sînt însinuați la autoritățile locale, posed case și averi, sînt însă datorii a ajutama în tot modul pe creștinii adevărați, precum: a le oferi adăpost în caz delipsă, ba și locuință. E învederat că în astfel de împrejurări, secta constă din elementele cele mai josnice. Casele lor sînt astfel zidite, ca să li-se dea creștinilor adevărați posibilitatea de a se ascunde de văzul autorităților. La fiecare casă sînt zidite secrete, a căror intrare e mascată într'un mod interesant. În guvernamentul Cazan prin o inspecțiune oficială s'a constatat, că ușa secretă dela subzidire era într'un dulap. În altă casă a fost pe ușa secretă dela podrum pironit un scaun de masă, așa că atunci cînd se ridica scaunul se deschidea intrarea secretă. Dacă mai adaugăm, că din podrumuri duceau canaluri spațioase până înafară de oraș, ori de sat, trebuie să mărturisim, că astfel de case sînt ridicate prin arta arhitectonică, dar pentru țilhari neprețuite ascunzături. Secta s'a format în guvernamentul Iaroslaf. Acum e foarte lătită în nordul Rusiei, în Siberia și pelîngă Volga. Ici și colea se află emigranți și în sudul Rusiei, dar mai rar. Caracteristică e istoria lor: Secta s'a format prin 1840. Regimul a aflat de existența ei abia la 1849 cu ocaziunea unei cercetări, făcută încontra unei bande de țilhari, în a cărei frunte stetea Paul și Abraham, constatîndu-se apriat că toți bandiții erau membri ai acestei secte.

Abstrăgînd dela existența nebuloasă, care e reprezentată așa de tare între emigranți, juristului e necesară cunoștința vieții lor și din alt punct de vedere. În timpul din urmă s'a făcut poliția atentă la înmormîntarea acestor fanatici. Cel repausat dispare din familie fără nicio urmă, și dacă din întimplare întrebă de el vreun cunoscut ori vecin, li-se dă răspunsul stereotip: el e dus în procesiune. Se aflară de multeori însă în pădurile de prin jur, prin groape de nisip, prin peșteri și alte ascunzături, cadavre învaluite în pînză curată, albă, și în papură,

astrucate cu frunză, ori cu crenguțe. La învestigare deregulă să constata identitatea repausatului și se dovedia, că a aparținut sectei emigranților. Cauza morții niciodată nu s'a putut adevăra, pentru că cadavrele erau prea date în putrejune. Tot în acest timp se lăți vestea, că emigranții își sugrumă pe muribunzii lor, ca astfel să le mîntuiască sufletele. Anume *creștinii locuitori* trebuie să sufere înainte de moarte această maltratare, pentru că ei în viață au avut mai bine, decît emigranții adevărați. Omorul se întimplă subt următoarele împrejurări:

Celui morbos i-se spăla corpul și se învăluia în veșminte albe, după aceea se punea într'un colț al chiliei, unde erau pe perete atîrnate sfintele icoane, i-se puneau pe cap și pe față niște perini, deasupra pe perini se punea un conșectar, până cel morbos prin astupare devenia mort. Această moarte se numia la dînșii: „moartea roșie“, pentru că atît perinile, cît și cămașa călăului, erau de culoare roșie. Întreaga îngrozitoare procedură a ajuns în literatură abia la 1883. Dar însă mult timp s'a ținut această poveste ca o invenție ordinară a poporului rus. Durere însă că în timpul din urmă, s'a adevărit această faimă ca adevărată.

În 10 Septembrie 1895 în guvernamentul Vladimir, într'o pădure lîngă comuna Sibicha, se află cadavrul economului Andrea Sorin. Trupul i-a fost îmbrăcat cum s'a descris mai sus. La obducție s'a constatat, că moartea s'a produs prin asphixie. Prin interogatorul făcut soției lui se dovedește: că Sorin n'a murit în casa lui proprie, ci la un anume Mauriu, care era în comună recunoscut de cap al sectarilor. Soția n'a fost lăsată înlăuntru, pentru a-și vedea pe soțul morbos, deși dînsa a pretins aceasta de ne-numerateori. Pe baza acestor împrejurări, judecătorii au recunoscut de dovedit: că Sorin a fost sugrumat din motive religioase. Din povestea noastră despre emigranți se poate vedea, că până la ce grad poate orbi fanaticismul pe astfel de oameni.

IGIENĂ.

Galbinarea.

Galbinare de frică. Cum e cunoscut că galbinarea se ivește după mînie și vr'un necaz mai mare, Dr. Merklen arată într'o revistă franceză o mulțime de cazuri în cari după o teamă s'a observat galbinarea, mai ales la fete. D'aci se poate concluda că femeile înclină mai mult decît bărbații către această boală. La 24 de ore după spaimă s'au și ivit semnele galbinării, în cele mai multe cazuri atacîndu-se mai întăi stomahul, după aceea durere de cap, lipsă de apetit și vărsări. Uneori s'a întimplat că a suferit și ficatul. Curios a fost un caz, pe care l-a descris Dr. Merklen, că o fetișcană, după ce s'a însănoșat de galbinare, mergînd într'o altă familie, s'au îmbolnăvit imediat doi copii ai familiei de galbinare. Galbinarea iscată din frică e asămănătoare cu galbinarea ce se ivește după necaz și supărare. Din cauza aceasta i-se și zice *galbinarea emoțională*.

ECONOMIE.

„Oraviciana“

Banca „Oraviciana“ și-a ținut Joi, subt presiul d-nului *Ilie Trăilă*, a XIX. adunare generală, la care au luat parte 54 acționari, reprezentînd 926 voturi. Dintre propunerile direcțiunii, cea mai însemnată: *urcarea capitalului societar* prin o nouă emisie de acții, a fost primită cu însufletire, și ne bucurăm că această sporire a capitalului de

operație va ridica institutul în rândul celor dintâi bănci românești, unde îi este locul. Tot astfel s'a primit propunerea înțeleaptă a direcțiunii de a se lărgi reionul de operații prin eventuale fuzionări și instituirea de noi filiale în ținutul — nostru. Insfârșit adunarea generală, după explicările convenite ce s'au făcut din partea unui membru din inspecțiune **a ridicat dividenda la 90%**. Prin aceste hotărâri adunarea generală din astan a dat un puternic avânt institutului și printr'insul întăririi economice a populațiunii românești din părțile sudbănățene!

Laudă și recunoștință destoinicului său ocîrmuitor și vrednicilor săi colaboratori! Vom mai reveni.

FELURIMI.

W. J. Jochelson împreună cu soția sa care e doctoresă în med. au făcut cercetări timp de un an și jumătate în insulele Aleute și Pribilov în apropiere de Alasca și de Camciatca, deci între Asia și America. Insulele Aleute sînt muntoase și vulcanice, lipsite cutotul de copaci; pe ele cresc numai erburi și tufe, sînt și mlăștini cu turbă. Clima e nesuferită din pricina vînturilor, măcar că nu se coboară sub -1305. Abia 53 de zile pe an a fost senin, încolo ceață. Cea mai ridicată temperatură pe insula cea mai mare din ele (Unalașca) a fost + 160. În mare sînt puține feluri de nevertebrate, dar numărul inșilor este nespus de mare. Mamifere marine (lei de mare, urși de mare, cîni de mare, balene) sînt acuma puține. Pe uscat sînt vulpi polare, șoareci și lemingi. Reni și urși vin numai din Alasca pe insula Unimac. Rusia a vîndut Statelor-Unite insulele Aleute în 1867. Acuma Aleuții încep a se americaniza. Cei de pe insulele Prihilot stau bine, vinează pe an la 15.000 de urși de mare și capătă dela guvern cite-un dolar de fiecare urs omorît. cei din insula cea mai apuseană, Atta, sînt foarte săraci, trebuie să li-se dea haine de pomană.

În Unimac se îmbracă în haine de piele de pasăre, cusute cu mațe de focă etc. Pieile de pasăre sînt cu pene cutot.

Au caice de piele și cîngi armate cu virfuri de os cu cari vinează biberi de mare. Cei din Atta joacă jocuri războinice vechi.

Au făcut săpături pe locul unor sate vechi și în trei peșteri și au adunat la o mie de lucruri din vîrsta lor de peatră, 79 de tigve și zece schelete. Au cercetat coline alcătuite din cojile de scoici aruncate pe țarm de oameni. Vechimea acestor movili se urcă până la 3000 de ani.

Limba Aleuților e rudă cu a Eschimoșilor, dar la trup nu sînt Eschimoși defel.

Au cercetat și pe Aleuții din peninsula Camciatca. Limba acestora e înrudită nu cu a Eschimoșilor, dar cu a Coriacilor și Ciuccilor, ear mai departe cu ale Indianilor-piei roșe din America de miază-noapte.

Va să zică Aleuții din insulele Aleute și Pribilof au fost cuceriți de Eschimoși și și-au uitat limba lor veche asiatică. Grupa limbilor acestora asiatică nu este înrudită deloc cu cea zisă uralo-altaică. Rămășițele de vase de lut, etc. aflate în Camciatca seamănă cu cele din insulele Curile și arată înrudire între acest popor cu Ainoșii din Japonia, cel puțin prin civilizație.

Au găsit și cranii vechi de Aleuți în Camciatca.

Se vestește din Roma că în Tripolis s'au făcut acum încercări cu două baloane dirigeabile, trimise pe cîmpul de război. Locuitorii priviau de pe coperișele caselor, cum se ridică în văzduh baloanele, care încurînd au dispărut cutotul din vedere. Peste două ceasuri aparatele s'au întors în oraș. Soldații, cari s'au dat jos din balon, au spus că încercarea de recunoaștere a izbutit deplin. Au descoperit îndată tabăra arabilor în apropierea unei oaze, cu șanțurile construite în formă de potcoavă. Arabii s'au înspăimîntat, cînd au zărit baloanele; ear cînd au căzut în mijlocul lor două bombe, cari ar explodată, toată soldășimea arabă s'a refugiat în desișurile oazei. Se afirmă că balonul dirigeabil, din punct de vedere al războiului, este superior aeroplanului; deoarece observările se pot face cu mult mai ușor din balon, bombele se aruncă cu mai mare siguranță, echilibrul aparatului mai statornic și mașina poate pluti timp mai îndelungat d'asupra taberei dușmane.

CRONICA.

În colegiul preotesc de Joi a fost ales, cu totalitatea voturilor, deputat sinodal preotesc al cercului electoral Oravița: P. C. Sa părintele protosinghel **Dr. Iuliu Olariu**, directorul seminarului din Caransebeș.

Erî, Vinerî pela ceasul 2 din zi a încetat subit din viață **Maria Țăranu**, soția inimosului nostru librar **I. E. Țăranu** din Oravița-montană, O depling nemîngîiatul ei soț, fiica ei d-șoara **Alexandrina Țăranu** și fiul ei **Trăian Țăranu**, funcționar de bancă în București. Odihnească în pace! Transmitem întristatei familii sincere condoleanțe!

Insfârșit, grație intervenției luminatului Român **Constantin Stere**, cearta bizară a Românilor de dincoaci s'a curmat prin fuzionarea ziarelor „Românul” și „Tribuna”. Astfel pacea dorită de toată suflarea românească, nădăjduim că ne va întări pe toată linia.

Se poate ca oamenii d'ai noștri să nu respecte lista candidaților de deputați siudali, compusă după cea mai bună ehibuială a frunțașilor din dieceza Caransebeșului? Se poate ca cineva fără nicio șială să treacă cu craci peste hotărârile înțelepte ale maimarilor noștri? Se poate? Vederemo...

Înlocul devenit vacant prin moartea cavalerului T. Pușcariu a fost ales membru al Reprezentantei fundațiunii Gojdu d-l **Dr. Ioan Mihu**.

Deputatul cercului nostru **Dr. I. Sieghescu**, care lucră din răsuperi pentru înființarea liceului d'aici, dar pelîngă menținerea și a școalei civile atît de folositoare pentru ținutul nostru, a predat Joia trecută ministrului cultelor un memorandum, în care a căutat să arate motivele cari vorbesc pentru înființarea unui gimnaziu în Oravița. Dela 1795—1863 a existat deja un gimnaziu aici.

Festivalul de 15 Marte arangeat de Școala civilă din localitate a reușit astan peste — toate așteptările, participînd multă lume și executîndu-se preciz toate punctele din program.

Teologii seminarului din Caransebeș vor face o excursie la Roma care va dura trei săptămîni, cu o cheltuială numai de 200 cor. de fiecare excursionist. Pot lua parte și alții înafară de studenții teologi.

În Franța e pe cale a se înființa un batalion de aviatori: a cincea armă în război.

Concertul cîntăreței de operă **Irina Heller**, originară din Timișoara, dat la 10 a curenteii în sala teatrului din localitate, a reușit pe deplin.

La Bocșa se încep lucrările pentru instalarea luminei electrice, la Oravița — încă nu.

La Ciclova-romăncă încă s'a înființat o fanfară țărănească. Laudă celorce au ajutat cu obolul lor această treabă bună.

La Tivaniul-mare s'a instalat decurînd oficiu postal regulat. A și fost vremea!

Președinte la Soc. „Petru Maior” pentru al doilea semestru și în special pentru serbările, cari se vor aranja la două săptămîni după Paști, a fost ales d-l **Victor Groza**, stud. la medicină, fiul vrednicului preot din Coșteiul-mare.

În Ungaria în ultimii zece ani mai mult decît 50.000 copii au murit de tuberculoză, ear numărul tuturor celor stînși de această boală cumplită în cursul acestor ani întrece suma de 600 mi.

Din Columbia-britică se anunță, cu într'un teritor bogat în platină s'a găsit un nou fel de metal, care ar fi să ocupe locul între aur și argint. Descoperitorul său este **French**, care a dat noului metal numirea de **canadiu**. Canadiul este un corp simplu, lucitor, nu ruginește, se topește la un grad cevași mai mic decît aurul și argintul și este mai moale decît platină. Compozițiile chimice cari înegresc argintul, n'au nicio înruiere asupra canadului.

Tunurile franceze pentru artileria României. Guvernul român a făcut industriei franceze o comandă de artilerie. Această comandă cea dintâi după mulți ani, este cuatît mai interesantă, cuatît a fost precedată de experiențe comparative foarte severe, la cari niște comisii românești au supus în fabricile Krupp, Erhard și Schneider modele de obuziere și de tunuri de munte. Numai în urma acestor experiențe România s'a hotărît să comande la Creusot baterii de obuziere de cîmp de 150 și tunuri de munte de 75 „Acest rezultat este cuatît mai măgulitor pentru industria franceză, cuatît ofițerii români cari campuneau comisuniile de experiențe, erau tehniciani de o competență remarcabilă și unanim recunoscută. E un nou succes adăogat la lista și așa lungă a succesorilor repurtate de tunurile „Creusot” pretudindenî unde materialul lor a fost supus unor experiențe comparative, executarea înafară de orce considerațiuni străine de însași valoarea tehnică a materialelor experimentate.

În China soldații au început să despoaie țara fiindcă nu li-se poate da plata. E vorba că partidele litigante s'ar fi împăcat, rămînînd și mai departe Peking eapitala țării.

Biruîțe medicale Epilepsia (boala mare) a fost socotită ca o boală incurabilă. Asta însă nu stă, deoarece după rapoartele cercurilor medicale, doctorului **Dr. Alexandru B. Szabó** din Budapesta i-a succes, prin o metodă specială, a vindeca epilepsia în mod surprinzător, chiar și în cazurile cele mai grele, ceiace a și dovedit în nenumărate rînduri. Informațiunii dă, fără plată, Institutul medical al doctorului Alexandru B. Szabó (Budapest, Nagykorona utca 18).

Libelul Nr. 10722 Gr. I. dela „Vechea Asociațiune funebrală rom. din Elisabetinul Timișorii” a dispărut, resp. s'a pierdut. Cine îl află, este rugat să-l predea proprietarului său **Vasile Peptan** din Szászabánya.

Bibliografie.

Moarta înamorată și alte patru romane: O noapte a Cleopatrei, Omphala, Cățelușul marchizei și Cuibul de privighetori ale marelui prozator și poet Theophile Gauter, traduse în românește de dibaciul novelist Caton Theodorian, compun numărul dublu 743—744 din „Biblioteca pentru toți”.

Volumașul, care deși dublu, se vinde numai cu 60 bani și se găsește la librăria editoare Leon Alcalay, vine ca un omagiu acestei glorie a literaturii franceze și se cade să nu lipsiască din minile nimănu.

A apărut: Nr. 4, anul a 7-lea, din Revista „**Ramuri**” cu următorul sumar: D. Tomescu: Délobelle în literatura noastră. — I. M. Marinescu: Noapte (poezie). — I. Kiru-Nanov: Luleaua Englezului. — I. U. Soricu: Cîntec. — C. Ș. Făgețel: Literatura în 1911 poeți și nuvelisti. — Oreste: Grigorescu. — Mărioara Vuculescu: Visul (poezie). — Liviu Rebreanu: Mărturisire. — I. Sin-Georgiu: Sară de Toamnă (poezie). — N. Bănescu: Cîteva însemnări pe o carte veche. — Liviu Marian: Pata neagră. — Xerxes: Cîndaci (versuri). — Cronica: Lerui-Ler. — Cronică rimată: Ego. Listă de subscripție pentru Ion Adam.

Mulțumită publică.

Tuturor prietinelor și cunoscuților cari din incidentul trecerii la cele eterne a scumpei noastre mamă, soră și bunică

Văd. Elena Cucu,

ne-au adresat, cu graiul orî în scris, cuvinte de mîngăere, cum și tuturor participanților la înmormintarea scumpei noastre răposate, le aducem și pe calea aceasta adînc simțite mulțumiri.

Oravița, 14 Marte 1912.

Familia Cucu.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu**.
Redactor-responsabil: **Ilie Oravițanu**.

„ECONOMIA“ societate pe acții în Goruia (Gorony).

Convocare.

Domnii acționari ai institutului „ECONOMIA“ societate pe acții în Goruia (Gorony) sînt rugați a lua parte la a

II. adunare generală ordinară

care se va ține

Martî în 26 Marte st. n. 1912 la 10 ore a. m. în localul institutului

cu următorul

Program :

1. Deschiderea, adunării generale și constituirea.
2. Raportul direcțiunii.
3. Raportul comitetului de supraveghiere.
4. Darea absulorului direcțiunii și comitetului pe anul 1911.

Gorua, la 14 Marte st. n. 1912.

5. Hotărîre asupra împărțirii profitului curat.
6. Urcarea capitalului social la 50.000 coroane și în legătură cu urcarea modificarea statutelor.
7. Eventuale propunerî.

DIRECȚIUNEA.

ACTIVA — VAGYON

Contul Bilanț 1911 — Mérleg-számla 1911.

PASIVA — TEHER

Cassa — Pénztár	2382	36	Capital — Alaptőke	25000	—
Cambii personale — Személyi váltók	56786	—	Fond de rezervă — Tartalékalap	1660	37
Cambii hipotecare — Bekebelezett váltók	24569	—	Depunerî — Betétek	24874	87
Hipotecă — Kötelezvények	2339	64	Reescont — Visszleszámitolás	21528	—
Interese de reescont anticipate — Előlegezett visszleszámitolt kamat	205	37	Diversi creditorî — Hitelezők	13	92
Mobilier — Berendezés	858	60	Cont curent — Folyószámla	11579	23
			Interese tranzitorice — Átmeneti kamatok	660	46
			10% contribuție după interese depunerî — 10% Betét kamat adó	64	51
			Profit curat — Tiszta nyereség	1759	61
	87140	97		87140	97

SPESE — KIADÁS

Contul Perdere și Profit — Nyereség- és veszteség-számla.

VENITE — JÖVEDELEM

Interese după depunerî — Betétkamat	1071	68	Interese — Kamatok	5752	59
Interese după reescont — Visszleszámitolási kamat	1116	68	Provizioane și alte venituri — Jutalékok és egyéb jövedelmek	1100	52
Dare erarială — Egyenes adó	1024	41			
Dare 10% după interese depunerî — 10% betét kamat adó	112	49			
Salare — Fizetések	480	—			
Chirire — Házbér	120	—			
Spese de birou — Irodai költségek	1047	40			
Porto — Portó költségek	25	44			
Amortizare de mobilier — Leírás	95	40			
Profit curat — Tiszta nyereség	1759	61			
	6853	11		6853	11

Petru Ciorogariu m. p.
director-executiv.

Gorua, la 31 Decembre 1911.

Tiberiu G. Neda m. p.
contabil.

DIRECȚIUNEA — AZ IGAZGATÓSÁG :

Matei Popovici m. p.

Ioan Epure m. p.

Siegescu Septimiu m. p.

Todor Nicolae m. p.

Nicolae Radici m. p.

Axentie Popovici m. p.

Subsemnatul comitet am controlat bilanțul cu cărțile institutului și le-am aflat în consonanță cu acelea. — Alulirt felügyelő-bizottság megvizsgáltuk jelen mérleget az intézet könyveivel és azokkal megegyezőknek találtuk.

Gorua, la 31 Decembre 1911.

INSPECȚIUNEA — A FELÜGYELŐBIZOTTSÁG :

Ion Frențiu m. p.

Filip Lepa m. p.

Nicolae Birta m. p.

Sofrone Frențiu m. p.

Banuk Milja m. p.

Tiparul Tipografiei „Progresul“ societate pe acții, Oravița.